

5. Кузьмін М. Забуті сторінки музичного життя Києва. Київ : Музична Україна, 1972. 226 с.

6. Ржевська М. Творча постать П. Козицького у контексті соціокультурних процесів першої третини ХХ століття. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Тернопіль, 1999. Т. 2 (3). С. 30–34.

7. Шеффер Т. Лев Ревуцький. Київ : Музична Україна, 1979. 52 с.

REFERENCES

1. Butskoi, A. (1968). Naidorozhche imia [The most precious name]. *M.V. Lysenko in the memories of contemporaries*. Kyiv, pp. 627–639. [in Ukrainian].

2. Hnatiuk, L. (2002). Kontsepsiia kursu istorii ukrainskoi muzyky u pidruchnykakh Mykoly Hrinchenka [The concept of the history of Ukrainian music course in the textbooks of Mykola Hrinchenko]. *Ukrainian musicology*. Vol. 7. Kyiv, pp. 43–55. [in Ukrainian].

3. Hnatiuk, L. (2000). Mykola Hrinchenko i stanovlennia vyshchoi muzychnoi osvity v Ukraini [Mykola Hrinchenko and the formation of higher music education in Ukraine].

Scientific notes of Ternopil State Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Vol. 1 (4). Ternopil, pp. 11–19. [in Ukrainian].

4. Koshyts, O. (1968). Spohady pro Mykolu Vitaliiovycha Lysenka [Memories of Mykola Vitaliyovych Lysenko]. *M.V. Lysenko in the memories of contemporaries*. Kyiv, pp. 487–497. [in Ukrainian].

5. Kuzmin, M. (1972). Zabuti storinky muzychnoho zhyttia Kyieva [Forgotten pages of the musical life of Kyiv]. Kyiv, 226 p. [in Ukrainian].

6. Rzhavska, M. (1999). Tvorchyia postati P. Kozitskoho u konteksti sotsiokulturnykh protsesiv pershoi tretyny XX stolittia [The creative figure of P. Kozitskyi in the context of socio-cultural processes of the first third of the 20th century]. *Scientific notes of Ternopil State Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk*. Vol. 2 (3). Ternopil, pp. 30–34. [in Ukrainian].

7. Sheffer, T. (1979). Lev Revutskyi [Lev Revutskyi]. Kyiv, 52 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.02.2024

УДК 378.147

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301892>

Лариса Бачієва, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

У статті визначено, що розвиток інформаційно-комунікативних технологій сприяв створенню нової форми академічної мобільності здобувачів освіти – віртуальної. За результатами теоретичного дослідження сформульовано авторське визначення, розкрито її суть, структуру та характеристики. Стверджено, що формування віртуальної мобільності фахівців як професійно важливої якості особистості викликає необхідність розроблення моделі її формування. Презентована модель формування структури віртуальної мобільності фахівців харчової галузі (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти), що побудована на засадах формування змісту освіти через структуру галузі промисловості.

Ключові слова: віртуальна мобільність; фахівці харчової галузі; модель формування.

Табл. 1. Рис. 1. Літ. 15.

Larysa Bachiieva, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Pedagogy, Methodology and Management of Education Department
Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

A MODEL FOR THE FORMATION OF VIRTUAL MOBILITY OF FOOD INDUSTRY SPECIALISTS

The article determines that the development of information and communication technologies has led to the creation of a new form of academic mobility of education seekers – virtual. Based on the results of the analysis of information sources, the essence and characteristics of virtual mobility are determined. Formulated by the author's definition of the researched concept as an integral quality of a person, which determines the ability and readiness to independently build a learning trajectory, based on the results of the analysis and selection of online educational programs, individual courses or their elements, possessing the ability to plan and undergo training, building effective interaction using information and communication toolkit in order to increase one's own competence and develop professionally important qualities.

The model of formation of the structure of virtual mobility of specialists in the food industry is presented. The construction of the model is based on the structure of the food industry as the basic provisions for the formation of the context of the education of specialists. The above provisions demonstrate the idea of forming virtual mobility in the content of professional training. The author's structure has been developed, containing motivational (awareness of the possibilities

of virtual academic mobility for personal and professional development), cognitive (awareness of the essence and content of virtual academic mobility, requirements for the individual necessary for its effective implementation), activity (ability to independently choose a course, self-organization and independent planning of educational activities; willingness to learn without contact with a teacher, the ability to perceive the digital format of the presentation of educational material; the ability to use the tools of online services in future professional activities; the ability to interact with other participants in the educational process in the online environment and overcome online conflicts) and reflective (ability to analyze the process and result of one's own educational activity in the online environment) components. The conclusions reflect scientific generalizations regarding the modeling of the formation of virtual mobility of specialists in the food industry.

Keywords: virtual mobility; food industry specialists; formation model.

Постановка проблеми. Вітчизняна освітня галузь вступила в складний і суперечливий процес реформування. Такі зміни спричиняються багатьма факторами: входження до європейського освітнього та дослідницького простору; адаптація до освітньої діяльності в умовах воєнного стану і майбутньої післявоєнної відбудови; розвиток інформаційно-комунікативних та цифрових технологій, їх упровадження у виробництво й освіту тощо.

Однією із надважливих галузей промисловості України, що забезпечує країну життєво необхідними товарами, продовжує технічний та технологічний розвиток, є харчова промисловість. Вона зараз зазнає глибоких змін через появу цифровізації, спричинену Індустрією 4.0. Розумні технології змінюють динаміку харчової промисловості, вимагаючи вищої автоматизації. Нова фаза автоматизації дає змогу сектору створювати оптимізовані, надійні й ефективні процеси, послуги та продукти, а також вимагає нових професійних навичок від робочої сили. Серед найбільш затребуваних навичок відзначаються: креативність, організованість та ініціативність, аналітичне мислення, інноваційність, лідерство, соціальний вплив і вміння навчатися, комунікативні навички, уміння працювати в команді, гігієнічні, організаторські та інформаційні навички тощо.

Однак у наведеному переліку відсутня професійно важлива якість, що поєднує у собі здатність використовувати інформаційно-комунікативні та цифрові технології для формування і розвитку своєї професійної компетентності та професійно важливих якостей, – “віртуальна мобільність”. Зазначене поняття недавно з’явилося в науковому тезаурусі, а отже, вимагає дослідження його суті, характеристик та моделі формування у процесі професійної підготовки фахівців харчової галузі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Суть та структура поняття “віртуальна мобільність” представлені I. Buchem, J. Konert, A. Rose, C. Carlino, G. Tur, G. Ubachs [10] та ін. Віртуальну мобільність як інноваційний підхід у навчанні визнають К. Пінчик, О. Гуменна, Л. Човнюк [4] та ін. Д. Свириденко [5] визначає роль віртуальної академічної мобільності для розвитку сучасної вищої освіти. Переваги запровадження проєктів віртуальної академічної мобільності розкривають у

своїх дослідженнях І. Гончаренко, А. Богославська, Т. Мороз [2] та ін. Досвід Канади щодо реалізації віртуальної академічної мобільності студіює К. Сімак [6]. Структуру професійної діяльності фахівців залежно від структури галузі промисловості оприявнюють О. Коваленко, Н. Брюханова, Н. Корольова [3] та ін.

Метою статті є визначення суті структури віртуальної мобільності фахівців харчової галузі, розроблення моделі її формування.

Виклад основного матеріалу. Загалом “мобільність” є предметом дослідження багатьох галузей сучасної науки: соціології, економіки, психології, педагогіки та ін. Мобільність (лат. Mobilis – рухливий) – рухливість, здатність швидко виконувати певні завдання [7, 453]. В Оксфордському тлумачному словнику з психології наголошується, що, по суті, цей термін стосується поняття “рух”. Мобільність при цьому може розглядатися як фізичне явище (фізичний рух, переміщення у просторі об’єкта або організму) чи розумітися в переносному значенні, метафорично як рух через соціальні, професійні, пізнавальні сфери [8]. Це визначення представляє мобільність як певний процес руху.

У науково-педагогічній літературі найбільш вживаними термінами, що характеризують мобільність, є “професійна мобільність” та “академічна мобільність”. На думку Л. Сушенцевої, професійна мобільність характеризується високим рівнем узагальнених професійних знань, готовністю до оперативного відбору та реалізації оптимальних способів виконання різних завдань у галузі своєї професії, можливістю і здатністю успішно переключатися на іншу діяльність або ж змінювати її вид [8, 41].

Під академічною мобільністю розуміється переміщення здобувача на певний період до іншого освітнього чи наукового закладу (у своїй країні чи за кордоном) як індивідуально, так і в рамках спільної освітньої та (або) дослідницької діяльності закладів освіти і наукових центрів для навчання, викладання, проведення досліджень чи підвищення кваліфікації [9]. З іншого боку, вчені відзначають, що академічну мобільність доцільно розглядати не тільки як соціальний процес, переміщення з освітніми цілями, але й як цілісну особистісну якість, що формується у процесі

навчання [1, 5]. Цим положенням ми будемо також оперувати щодо віртуальної форми академічної мобільності. Академічна мобільність як особистісна якість є “здатністю і готовністю адаптуватися, змінюватися і перетворювати себе і навколишнє середовище”.

Розвиток інформаційно-комунікативних технологій та їх застосування в освіті, сприяв формуванню нового виду академічної мобільності здобувачів освіти, а саме – віртуальної. Вона належить до форми академічної мобільності, в якій здобувач освіти може навчатися за допомогою цифрових інструментів та платформ без фізичного відрядження до іншого закладу освіти. Європейська комісія визначає віртуальну мобільність як “сукупність заходів, що підтримуються інформаційно комунікативними технологіями, реалізує або сприяє міжнародному спільному досвіду в контексті викладання або навчання” [11].

Першочергова ідея формування віртуальної мобільності передбачала її організацію “на інституційному рівні”, тобто вона мала базуватися на офіційних угодах про співпрацю між закладами освіти та розроблення віртуальної програми мобільності [14]. Проте неформальна співпраця між викладачами та здобувачами в окремих формах (наприклад, віртуальні навчальні спільноти), а також виробництво й участь у неформальних онлайн-курсах, включаючи масові відкриті онлайн-курси (МООС), спричинили зміни принципів реалізації віртуальної мобільності на засадах відкритої освіти. Ключовими з них є: скорочення або усунення бар’єрів доступу, зокрема фінансових, географічних, часових та вступних; модернізація освіти і за допомогою цифрових технологій; поєднання неформальної і формальної освіти [10, 12]. У такий спосіб були розкриті можливості для залучення здобувачів освіти до освітніх програм, виокремлених навчальних курсів та окремих вебінарів, конференцій та ін.

Віртуальна академічна мобільність при цьому може розглядатися як участь здобувача в освітньому процесі іншого закладу освіти, навчання за окремими курсами або частинами курсу [2, 4]. Однак помилково вважати віртуальною мобільністю відвідування сайту іншого закладу освіти або знайомство із зарубіжними дослідженнями. Відповідно до суті академічної мобільності важливе значення має тривалість навчання і можливість формальної конвертації результатів навчання, освоєння ключових для освіти форм активності, вивчення матеріалу та звітність [15].

Віртуальна академічна мобільність використовує різні технології для забезпечення комунікації і налагодження взаємодії між суб’єктами освітнього процесу: відеоконференції та онлайн-платформи

для навчання, що дають змогу проводити віртуальні лекції, семінари, здійснювати взаємодію між здобувачами закладів освіти; електронні платформи для обміну документами: здобувачі та викладачі можуть обмінюватися навчальними матеріалами, завданнями й оцінками через електронні платформи, такі як: Google Classroom чи Moodle; мережеві ресурси, де здобувачі можуть використовувати онлайн-бібліотеки, бази даних та інші мережеві ресурси для доступу до навчальних матеріалів і досліджень; віртуальні лабораторії, симулятори та VR-технології створюють умови, щоб практикуватися та отримувати досвід у віртуальний спосіб, використовуючи спеціальні програми та підключення до віддалених серверів; мобільні програми з доступом до навчальних матеріалів, виконання завдань і взаємодії з іншими учасниками програми; соціальні мережі та форуми, які здобувачі можуть використовувати для спілкування, обміну досвідом, завдання питань та знаходження партнерів для проектної роботи [2; 4; 6].

Отже, віртуальна мобільність надає унікальні можливості для здобувачів, які не можуть або не бажають фізично переміщатися в іншу країну чи інший заклад освіти. Вона дозволяє їм здобувати якісну освіту, розширювати свої знання та досвід, а також брати участь у міжкультурному обміні. Серед переваг доцільно визначити такі: доступність і відкритість; можливість навчатися на курсах провідних фахівців країни та світу; інтерактивною формою організації діяльності; індивідуалізацією освітнього процесу; відсутністю обмежень за місцем і часом навчання; можливістю обрання курсів, що відповідають професійним інтересам здобувача та побудові індивідуальної траєкторії навчання тощо.

Зважаючи на зазначене вище, виникає необхідність формулювання визначення поняття “віртуальна мобільність фахівця”, розроблення структури та моделі її формування у процесі професійної освіти.

Спираючись на результати досліджень і власний досвід, визначимо, що віртуальна мобільність фахівця – інтегральна якість особистості, яка визначає здатність та готовність до оперативного відбору і залучення до різноманітних форм віртуальної освітньої діяльності з метою підвищення власної компетентності й розвитку професійно важливих якостей.

Розробники проекту “Accessible Opportunities for Virtual Mobility Skills in Higher Education” визначили вісім основних кластерів компетентності віртуальної мобільності, “кожен з яких включає низку навичок і піднавичок” [10, 15]. Структура віртуальної мобільності наведена в табл. 1.

Структура віртуальної мобільності

	Кластери	Характеристика
1.	Медіа та цифрова грамотність	– самоконтроль діяльності (постановка цілей, змісту та графіків реалізації діяльності); – здійснювати оцінювання курсів та Інтернет-ресурсів; – здатність використовувати технології онлайн-навчання;
2.	Автономне навчання	– демонстрація самоспрямованості в прийнятті рішення щодо власного навчання; – демонстрація самостійного навчання;
3.	Інтерактивне та спільне навчання в автентичному міжнародному середовищі	– розвиток навичок роботи в команді; – співпраця з однолітками з різних дисциплін; – співпраця з однолітками в контексті міжнародного навчання; – взаємодія з автентичними міжнародними ресурсами
4.	Навички активного саморегулювання	– вміння здійснювати регуляцію процесу навчання; – здатність до саморефлексії досвіду навчання; – демонстрація управління власним навчанням
5.	Навчання в мережі	– уміти використовувати мережі для навчання; – уміти вирішувати складні ситуації та справлятися з неоднозначністю
6.	Відвертість	– відкритість та толерантність; – демонстрація впевненості в процесі взаємодії; – прагнення до вдосконалення володіння іноземною мовою
7.	Міжкультурні навички та ставлення	– підвищення власної культурної ідентичності; – розуміння культурних перспектив; – демонстрація культурного розуміння; – застосування міжкультурної обізнаності
8.	Володіння знаннями про віртуальну мобільність	– знання про віртуальну мобільність

Джерело: складено автором за матеріалами [10, 15–17]

Зазначимо, що представлена структура віртуальної мобільності доповнює розуміння суті цього поняття, зокрема через самостійне формулювання, цілей, змісту та графіків навчання тощо. Отже, віртуальна мобільність фахівця є інтегральною якістю особистості, яка визначає здатність і готовність до самостійної побудови траєкторії навчання, за результатами аналізу й обрання онлайн освітніх програм, окремих курсів чи їх елементів; здатність планувати та проходити навчання, вибудовуючи ефективну взаємодію за допомогою використання інформаційно-комунікативного інструментарію з метою підвищення власної компетентності, а також розвитку професійно важливих якостей.

Актуальність сформованості зазначеної якості в сучасних фахівців вимагає формування підходів до її формування у професійній підготовці. Відповідно до підходу, розробленого О. Коваленко,

Н. Брюхановою, Н. Корольовою, структура професійної підготовки фахівців базується на структурі галузі [3]. Узагальнена структура харчової промисловості має такі компоненти: техніка (сукупність устаткування, обладнання), технологія (технологічний процес); організація, управління й економіка, охорона праці; екологія; правові питання галузі. У структурі професійної мобільності нами визначено зміст мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів. Враховуючи практичний зміст віртуальної мобільності, для її формування вважаємо за доцільне використовувати практико-орієнтовані завдання. Вони, на нашу думку, мають бути реалізовані в більшості дисциплін підготовки, бо кожна з них має унікальну структуру, зміст та особливості контенту. Узагальнена модель формування віртуальної мобільності фахівців харчової галузі наведена на рис. 1.

Професійна підготовка						
Техніка	Технологія	Економіка організація й управління	Екологія	Охорона праці	Проектування	Дослідження
Експлуатація обладнання, інвентаря та ін.	Технологія виробництва, переробки, консервування за галузевою складовою	Основи економіки галузі, менеджмент і маркетинг	Вплив харчової галузі на екологію навколишнього середовища	Техніка безпеки в галузі, промислова санітарія	Проектування технологічних процесів харчової галузі	Дослідження технологічних процесів харчової галузі
Структура віртуальної мобільності:						
1. Мотиваційний компонент – усвідомлення можливостей віртуальної академічної мобільності для особистісного та професійного розвитку. 2. Когнітивний компонент – поінформованість про суть та зміст віртуальної академічної мобільності, вимоги до особистості, що необхідні для її результативної реалізації. 3. Діяльнісний компонент – здатність до самостійного обрання курсу, самоорганізації та самостійного планування навчальної діяльності; готовність до навчання без контакту з педагогом, здатність до сприйняття цифрового формату подання навчального матеріалу; уміння використовувати інструментарій онлайн-сервісів у майбутній професійній діяльності; здатність до взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу в онлайн-середовищі та подолання онлайн-конфліктів. 4. Рефлексивний компонент – здатність здійснювати аналіз процесу та результату власної навчальної діяльності в онлайн-середовищі						
Засоби формування: практико-орієнтовані завдання						
Результат: сформована віртуальна мобільність фахівців харчової галузі як професійно важлива якість особистості						

Рис. 1. Узагальнена модель формування віртуальної мобільності фахівців харчової галузі

Отже, нами представлена узагальнена модель формування віртуальної мобільності фахівців харчової галузі, яка потребує подальшої конкретизації в змісті професійної підготовки фахівців.

Висновки. Розвиток інформаційно-комунікативних технологій та активне використання їх можливостей у освітньому процесі, сприяв формуванню нової професійно важливої якості сучасних фахівців – віртуальної мобільності, суть якої ми визначаємо як здатність до самостійного вибудовування траєкторії навчання за допомогою інструментарію онлайн-курсів із метою підвищення власної компетентності та розвитку професійно важливих якостей. Залучення здобувачів освіти до реалізації віртуальної мобільності потребує цілеспрямованого її формування у професійній підготовці. Зважаючи на це, вважаємо, що зміст віртуальної мобільності тісно пов'язаний зі змістом навчання, що узагальнено відбиває структуру галузі. Саме цей взаємозв'язок продемонстрований у представлений моделі її формування.

Проведене дослідження не вичерпує розкритої проблеми в повній мірі. Зокрема, через узагальнене подання інформації в моделі формування віртуальної мобільності фахівців харчової галузі. Подальші дослідження спрямуємо на конкретизацію наведених теоретичних положень, форму-

вання системи практико-орієнтованих завдань та експериментальної перевірки їх результативності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюшенко А. Особистісна мобільність і її формування у студентів економічного профілю в процесі фізичного виховання : монографія. Київ : Поліграфсервіс. 2012. 5 с.
2. Гончаренко І., Богославська А., Мороз Т. Конкурентні переваги запровадження проєктів віртуальної академічної мобільності. *Економіка та інноваційний розвиток національного господарства*. 2020. № 1–2 (82). С. 5–8.
3. Коваленко О., Брюханова Н., Корольова Н. Методика професійного навчання: дидактичне проектування : підручник для студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. Харків : УПА. 2019. 80 с.
4. Пічик К., Гуменна О., Човнюк Л. Віртуальна мобільність як інноваційний підхід у навчанні. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*. 2020. № 4 (14). С. 42–52.
5. Свириденко Д. Аналіз ролі віртуальної академічної мобільності в обґрунтуванні засад розвитку сучасної вищої освіти. *Українознавчий альманах*. 2024. № 17. С. 163–165.
6. Сімак К. Віртуальна академічна мобільність студентів: досвід Канади. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 2. С. 35–40.
7. Сучасний словник іншомовних слів. Київ : Довіра, 2006. 453 с.

8. Сушенцева Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика. *Кривий Ріг* : Видавничий дім. 2011. 41 с.
9. Швидун Л. Особливості мобільності в умовах модернізації освітньої системи України. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. № 37. С. 133–141.
10. Buchem I., Konert J., Poce A., Carlino C., Tur G., Ubachs G. Open Virtual Mobility Brochure. 2018. URL: <https://www.openvirtualmobility.eu/topics/outputs> pp. 15–17.
11. European Commission Erasmus+ Programm Guide. 2019. URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmus-plus/files/erasmus-plus-programme-guide-2019_en_0.pdf 11 p.
12. Op de Beeck I. & Van Petegem W. Virtual mobility: An alternative or complement to physical mobility? ERACON 2011 & 2012 Dual Year Proceedings, 2013. Romania. pp. 151–160. URL: http://i2agora.odl.unimiskolc.hu/i2agora_home/data/P3_D6_ERACON_Virtual%20mobility_paper.Pdf
13. Poce A., Re M. R., Amenduni F. & Valente M. MOOC and OERs in a Virtual Mobility Experience. In EMOOCs-WIP. 2019. pp. 181–186.
14. The Bologna Declaration of 19 June 1999. URL: http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declarati_on.pdf pp. 1–6.
15. Wende M. van der. Internationalization of Higher Education. Oxford: Elsevier – Academic Press. 2010. pp. 540–545.
5. Svyrydenko, D. (2014). Analiz roli virtualnoi akademichnoi mobilnosti v obgruntuvanni zasad rozvytku suchasnoi vyshchoi osvity [Analysis of the role of virtual academic mobility in substantiating the foundations of the development of modern higher education]. *Almanac of Ukrainian Studies*. No. 17, pp. 163–165. [in Ukrainian].
6. Simak, K. (2017). Virtualna akademichna mobilnist studentiv: dosvid Kanady [Virtual academic student mobility: the Canadian experience]. *Ukrainian Educational journal*, No. 2, pp. 35–40. [in Ukrainian].
7. Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv (2006). [Modern dictionary of foreign words]. Kyiv, 453 p. [in Ukrainian].
8. Sushentseva, L. (2011). Formuvannia profesiinoi mobilnosti maibutnikh kvalifikovanykh robotnykiv u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh: teoriia i praktyka [Formation of professional mobility of future skilled workers in vocational and technical educational institutions: theory and practice]. *Kryvyi Rih*, 41 p. [in Ukrainian].
9. Shvydun, L. (2021). Osoblyvosti mobilnosti v umovakh modernizatsii osvितnoi systemy Ukrainy. [Features of mobility in the conditions of modernization of the educational system of Ukraine]. *Visnyk of the Lviv University Philosophical Political studies*, No. 37, pp. 133–141. [in Ukrainian].
10. Buchem, I., Konert, J., Poce, A., Carlino, C., Tur, G. & Ubachs, G. (2018). Open Virtual Mobility Brochure [Open Virtual Mobility Brochure]. Available at: <https://www.openvirtualmobility.eu/topics/outputs> pp. 15–17. [in English].
11. European Commission (2019). Erasmus+ Programm Guide [Erasmus+ Programm Guide]. Available at: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/erasmus-plus-programme-guide-2019_en_0.pdf 11 p. [in English].
12. Op de Beeck, I. & Van Petegem, W. (2013). Virtual mobility: An alternative or complement to physical mobility? ERACON 2011 & 2012 Dual Year Proceedings, Romania, pp. 151–160. Available at: http://i2agora.odl.unimiskolc.hu/i2agora_home/data/P3_D6_ERACON_Virtual%20mobility_paper.Pdf [in English].
13. Poce, A., Re, M. R., Amenduni, F. & Valente, M. (2019). MOOC and OERs in a Virtual Mobility Experience. In EMOOCs-WIP, pp. 181–186. [in English].
14. The Bologna Declaration of 19 June 1999. [The Bologna Declaration of 19 June 1999]. Available at: http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declarati_on.pdf pp. 1–6. [in English].
15. Wende M. van der. (2010). Internationalization of Higher Education [Internationalization of Higher Education]. Oxford: Elsevier – Academic Press. pp. 540–545. [in English].

REFERENCES

Стаття надійшла до редакції 11.03.2024

“Нехай наші очі бачать в людях найкраще, серця вибачають найгірше, а душі не втрачають віри”.

Ельчин Сафарлі
сучасний азейбаржанський письменник

